

Interreg

Greece-Bulgaria

QUALFARM

European Regional Development Fund

Храненето в Европа и Общата селскостопанска политика

Ретроспекция на ОСП и храните

Съюз за възстановяване и развитие
Хасково 2022 г.

Общата селскостопанска политика

- ▶ Хората в Европа и извън нея от поколения се радват на голямо разнообразие от висококачествена храна.
- ▶ **Общата селскостопанска политика на ЕС** за първи път въведе правила за държавите-членки, които биха подкрепили селскостопанския сектор след години на опустошителна война и глад.
- ▶ Политиката, известна като ОСП, се развива в продължение на десетилетия, за да отговори на променящия се пазар, потребителските изисквания и фактори като изменението на климата и необходимостта от устойчиво развитие.
- ▶ **Шестдесет години от раждането ѝ**, ОСП днес подкрепя отворения единен пазар за селскостопанските хранителни продукти на ЕС, като гарантира достъпни цени, поддържа някои от най-високите световни стандарти за безопасност и околна среда, и поддържа живи селските общности.

Споразумението от 1962 г.

- ▶ В ранните дни на 1962 г., след 140 часа дискусии, министрите на шестте страни основатели на Европейските общности сключиха споразумение, даващо правно действие на първата обща селскостопанска политика в Европа.
- ▶ Първоначалните цели на политиката са включени в Договора от Рим и **остават в основата на ОСП до днес, като:**
 - увеличаване на производителността и стабилизиране на пазарите;
 - гарантиране наличието на храни на разумни цени;
 - предоставяне на справедлив жизнен стандарт на земеделските стопани.

Сигурно снабдяване с безопасна храна, дори по средата на криза

- ▶ Стабилната наличност на храна в продължение на много години даде възможност на хората да приемат предоставянето на храна за даденост.
- ▶ И все пак кризата covid-19 направи **сигурност на хранителните доставки** отново истинска загриженост. Когато пандемията удари страните от ЕС, много рафтове в супермаркетите бяха почти изпразнени сред опасенията, че забавянето на икономиката може да доведе до тежък недостиг на храни.
- ▶ Но пандемията не означаваше, че на европейците не достига храна.

Сигурно снабдяване с безопасна храна, дори по средата на криза

- ▶ Мерките, предприети от ЕС и държавите членки в рамките на съществуващите регламенти за ОСП, а също и в транспортния сектор, бяха от ключово значение за гарантиране на **непрекъснатост на производството и разпространението на храни.**
- ▶ Правилата, позволяващи на сезонните работници да пресичат границите, бяха опростени, което позволява ключовият им принос за селското стопанство в ЕС да продължи без прекъсване.

Сигурно снабдяване с безопасна храна, дори по средата на криза

- ▶ Освен това по-голяма гъвкавост на правилата за ОСП означаваше, че земеделските стопани и бенефициентите на развитието на селските райони, които са били изправени пред проблеми с паричните потоци, са получили авансови плащания, увеличена държавна помощ, както и заеми и гаранции при благоприятни условия.
- ▶ По изключение неизползваните средства по програмите за развитие на селските райони също бяха предоставени за предоставяне на временно облекчение на особено засегнатите.

Подпомагане на селскостопанския сектор и неговия растеж

- ▶ Селскостопанският сектор е изправен пред някои уникални предизвикателства:
 - Силно е зависим от времето и климата, а производството изисква време и планиране, което води до разминаване между потребителското търсене и предлагането.
 - Непредсказуемите модели на търсене предизвикват постоянна нестабилност на пазара, което води до нестабилни цени.
- ▶ Публичната подкрепа за земеделските стопани е необходима за **да се гарантира качествена и достъпна храна**. Чрез директни плащания ОСП гарантира, че земеделските стопани могат да разчитат на по-стабилен доход, като неутрализират въздействието на колебанията на цените и търсенето. От началото на 2000-те години земеделските производители получават предимно плащания според площта, а не според продукцията на земеделското си стопанство.

Подпомагане на селскостопанския сектор и неговия растеж

- ▶ Чрез ОСП ЕС подкрепя и развитието на селскостопанския сектор. Тъй като възрастните земеделски стопани се пенсионираат, **все по-малко млади хора избират да започнат кариера в земеделието.** Едва 11 % от управителите на стопанства в ЕС са под 40 години (2016 г.). Предизвикателство е да се привлече нова кръв към сектора.
- ▶ След реформите през 2013 г. ОСП включи мерки за **насърчаване на по-младите поколения** да навлизат в хранително-вкусовата промишленост и да вземат участие в развитието на селските райони.
- ▶ Подпомагането може да бъде под формата на **преки безвъзмездни средства или заеми**, които могат да се използват за финансиране на стартиращите предприятия и започване на проекти за развитие.
- ▶ Икономическата подкрепа за младите и новите земеделски стопани е предназначена да бъде допълваща мерките, предприети с цел селските райони да процъфтяват: заедно те имат потенциала да създадат подкрепящ кръг, като **убедят младите да се заселват и да правят бизнес в селските райони.**

Подпомагане на селските райони на Европа да процъфтяват

- ▶ Успоредно с разширяването на ЕС на изток в началото на 2000-те години беше въведен нов "стълб" на ОСП, който да допринесе за препитанието на общностите в селските и планинските райони.
- ▶ Сред другите ползи финансирането за развитие на селските райони осигурява подкрепа за земеделието в райони в неравностойно положение, като спомага за това тези райони да останат населени. Това прави **отдалечените и планинските райони по-оживени** чрез предоставяне на подкрепа за инфраструктура и услуги, като здравеопазване, грижи за децата, и широколентов интернет достъп.

Подпомагане на селските райони на Европа да процъфтяват

- ▶ Ключов метод за постигане на резултати по тези цели е LEADER. С този метод хората в общността се занимават с проектиране и доставка на стратегии, при вземане на решения и в разпределение на ресурсите за развитието на селските си райони.
- ▶ "Местните инициативни групи" са двигателя на този иновативен метод. Чрез тях хората и местните организации насочват енергията и ресурсите си към развитието на своята територия и общност, което дава възможност за подход, задвижван отдолу нагоре от общността, към използване на финансовия ресурс.

Създаване на отворен пазар за продукти

- ▶ Създаването и регулирането на общия пазар е в центъра на ОСП от неговото създаване. От самото начало бяха определени пазарни правила, основани на ценови гаранции и държавна намеса за всеки селскостопански продукт.
- ▶ С развитието на ОСП се създаде **единен общ пазар** за всички продукти, където вече не се прилага интервенция и ценова подкрепа.
- ▶ Днес единният пазар предлага на европейските земеделски стопани достъп до 447 милиона клиенти в 27 държави, което им позволява да разпределят продукцията си отвъд националните граници. Така гръцки маслини и зехтин могат да бъдат намерени на рафтовете на супермаркетите в Швеция, или ирландски фермер може да продаде месото си в Италия.

Създаване на отворен пазар за продукти

- ▶ Земеделските стопани от ЕС изнасят и за държави извън ЕС. На световно равнище хранителни продукти на ЕС се продават и консумират от милиони хора по целия свят, което прави ЕС **топ световен износител на храни.**
- ▶ ЕС предлага пазар и на вносители извън ЕС. В пазарно ориентиран подход, при който търговските бариери и данъците върху вноса са характеристики на миналото, днес ЕС е третият по големина **вносител на храни в световен мащаб.**

Защита на ноу-хау на Европа

- ▶ ЕС е основен износител на агрохрани в резултат на разнообразното си и богато предлагане на местни и регионални висококачествени храни. Това е резултат от дълги традиции и ноу-хау в селското стопанство.
- ▶ Географските указания на ЕС (ЗНП-защитеното наименование за произход, ЗГУ – защитено географско указание и ГУ-географско указание) признават правата върху интелектуалната собственост за определени продукти, като ги защитават от имитации и злоупотреба. Тези географски указания са полезен маркетингов инструмент и също така помагат на потребителите да разпознават качествени продукти.

Защита на ноу-хау на Европа

- ▶ Стотици вина, спиртни напитки и различни храни, вариращи от маслини до шунка и сирене, днес са защитени съгласно правото на ЕС, защитени от неправомерни практики в ЕС и в световен мащаб.
- ▶ Освен етикетите за качество ОСП помага за **засилване ролята на земеделските стопани във веригата на доставки** чрез подкрепа за организациите на производители.

Защита на ноу-хау на Европа

- ▶ Пазарът се отличава с голям брой малки земеделски стопанства, земеделските стопани често се сблъскват с дисбаланс на мощността в преговорите за цените. За да помогне на по-малките стопанства да увеличат преговорния си капацитет, когато защитават интересите си в рамките на веригата на доставки, ОСП подкрепя принадлежността на земеделските стопанства в **организации на производители** и асоциации на организации на производители.
- ▶ Приемайки формата на кооперации или други такива групи, организациите на производители помагат на земеделските стопани да увеличат възможностите си, като предоставят помощ по маркетингови и технически въпроси.
- ▶ Много такива организации играят ключова роля за насърчаването на географските указания в своята общност и извън нея.

Зелено и цифрово бъдеще

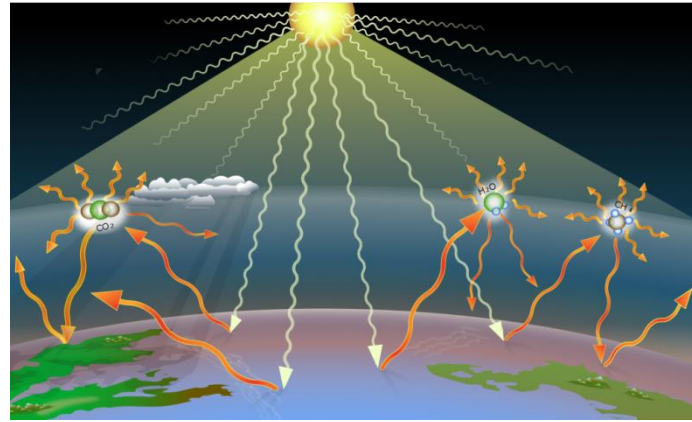
- ▶ Опазването на околната среда и опазването на земните ресурси са от съществено значение за поддържането на производството на храни, както и за гарантиране на качеството ни на живот.
- ▶ Подпомагането на земеделските стопани чрез директни плащания гарантира стабилност на доходите, а също така олихвява екологосъобразното земеделие и обществените услуги, които обикновено не се заплащат от пазарите, като например грижа за провинцията, запазване на ландшафта, опазване на биологичното разнообразие, както и смекчаване въздействията от изменението на климата.

Въздействия за изменението на климата

Парников ефект

Ключовата причина за затоплянето на климата на Земята е увеличението на концентрацията на парниковите газове в атмосферата. Когато слънчевата енергия достигне до Земята, част от нея се отразява в космоса, но по-голямата част се поглъща от земната повърхност, атмосферата или облаците.

Тази погълната енергия се излъчва обратно, главно под формата на инфрачервено лъчение. Парниковите газове са онези съставни части на атмосферата, естествени и антропогенни, които улавят част от това лъчение и след това го преизлъчват във всички посоки – по този начин не цялата енергия успява да напусне планетата и атмосферата се оказва по-топла, отколкото би била без наличието на тези газове.

Борбата срещу климатичните изменения

- ▶ Съществуват два основни подхода в борбата срещу климатичните изменения, които би следвало да вървят паралелно. На първо място е смекчаването (англ: *climate change mitigation*). То включва предотвратяването на по-нататъшни въздействия – намаляване и спирането на парниковите емисии, залесяването и предпазването на гори и екосистеми.
- ▶ Друг подход е този на адаптацията (англ. *climate change adaptation*) – при него се взимат мерки спрямо вече случилите се и очакваните в бъдеще негативни ефекти от климатичните промени.
- ▶ Примери за адаптация са изграждането на предупредителни системи за горещи вълни, пожари или наводнения в рискови райони.
- ▶ Други примери са боядисването на покриви в бяло и засаждане на повече дървета в градовете, с цел по-голямо охлаждане на градската среда.

Борбата срещу климатичните изменения

България е разположена в един от регионите, който е особено уязвим към изменение на климата.

Наблюдава се затопляне през последните десетилетия, а количеството на валежите през XXI в. век е нараснало.

Според Годишния хидрометеорологичен бюлетин на НИМХ, 2020 и 2019 г. са най-топлите в нашата страна от 1930 г. насам.

Според съвременната наука ключовата причина за затоплянето на климата на нашата планета в днешно време е увеличението на концентрацията на парниковите газове в атмосферата през последните 2 века в следствие на човешката дейност, докато ролята на естествени фактори като слънчева активност, изменения в земната орбита и изригвания на вулкани е твърде несъществена.

Климатичните промени имат широк кръг от последствия, както върху природата, така и върху хората. Сред най-съществените от тях са повишаването на температурата на атмосферата и океаните, топенето на ледовете, покачването на морското равнище, нарастването на честотата на екстремните метеорологични явления и окисляването на морските води – процеси, които наблюдаваме днес.

Зелено и цифрово бъдеще

- ▶ Новата ОСП, която влиза в сила през 2023 г., ще увеличи усилията и можем да очакваме увеличен принос на селското стопанство на ЕС за околната среда и климата.
- ▶ Планирани са нови схеми за околната среда и климата – така наречените "еко-схеми" – ще бъдат финансирани с 25 % от отпуснатите средства на всяка държава членка за пряко плащане.
- ▶ Зелените практики, които земеделските стопани могат да приемат, включват сеитбооборот или диверсификация, поддържането на екологично богати пейзажи и минимално количество постоянно затревени площи, както и биологичното земеделие.

Зелено и цифрово бъдеще

Цифровизацията, технологичните иновации и научните изследвания също могат да спомогнат за **отговорят на предизвикателствата**, пред земеделските стопани по въпроси като:

- ▶ устойчивостта на храните;
- ▶ сигурността на храненето;
- ▶ хуманното отношение към животните;
- ▶ енергийната ефективност и много други.

ОСП подкрепя модернизиранието на техниките за земеделие, за да стане секторът по-ефективен, по-конкурентоспособен и по-екологичен.

Зелено и цифрово бъдеще

- ▶ Бюджетът за модернизиране на земеделието, който е нараснал последователно през годините, също се използва за подпомагане на свързването на земеделските стопани с изследователи и университети за пълно отключване на споделянето на знания.
- ▶ Примерите за иновативно земеделие включват прецизност и интелигентно земеделие, устойчиви напоителни системи, както и инструменти за ранно откриване на вредители.

Бъдеща перспектива

- ▶ В продължение на шестдесет години общата селскостопанска политика на ЕС помогна на Европа да гарантира, че европейците имат безопасна храна за ядене. Тя е изпълнила ролята си на **партньорство между селското стопанство и обществото**, и между Европа и нейните земеделски стопани.
- ▶ Постепенно най-интегрираната политика на ЕС премина към модел, подкрепящ пазар без бариери за продуктите на ЕС, характеризиращ се с **общи стандарти и високо качество**. Той показва, че може да се движи с времето и да се адаптира според нуждите.

Бъдеща перспектива

- ▶ 2021 г. бе отбелязан още един момент от развитието на ОСП с приемането на реформираната политика.
- ▶ От 2023 г., когато новата реформа влезе в сила, ОСП ще постигне допълнителен напредък в дългата си история, което ще я направи по-ефективна и по-полезна за земеделските стопани.

Проект „Подкрепа на предприемачеството в областта на вътрешната преработка на качествени селскостопански продукти в областите Еврос, Хасково, Смолян и Кърджали“ (QUALFARM), е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) и от национални фондове на страните, участващи в Програмата за трансгранично сътрудничество ИНТЕРРЕГ V-A Гърция-България 2014–2020.

Съдържанието на тази презентация е изцяло отговорност на Сдружение „Съюз за възстановяване и развитие“ и по никакъв начин не може да се счита, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат.

Благодаря за вниманието!

